

березня 2008 року та умови цього рішення в цілому були занадто широкими та неточними» [4].

Формат цієї наукової роботи не передбачає більш розширеного та глибокого аналізу практики ЄСПЛ, але навіть наведені рішення дозволяють дійти висновку про те, що втручання у приватне електронне спілкування однозначно підпадає під стандарти ст.8 Конвенції. Для оцінки правомірності такого втручання ЄСПЛ керується своїм трискладовим тестом, а належною гарантією від зловживань розглядає судовий контроль.

Література:

1. Постанова Верховного Суду від 12 червня 2024 року, судова справа № 569/1908/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741340>

2. *Barbulescu v. Romania*: Judgement of European Court Human Rights (Application № 61496/08), 05 September 2017. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-17708>

3. *Ekimdzhiiev and Others v. Bulgaria*: Judgement of European Court Human Rights (Application № 70078/12), 11 January 2022. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-214673>

4. *Azer Ahmadov v. Azerbaijan*: Judgement of European Court Human Rights (Application № 3409/10), 22 July 2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211101>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-106>

КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАСІБ РОЗРАХУНКУ У ЗЛОЧИННОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Черниш Юрій Петрович

*здобувач кафедри криміналістики, детективної
та оперативно-розшукової діяльності*

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Культурні цінності становлять значний інтерес для злочинного світу з ряду ключових причин. Серед таких причин можна назвати наступні:

1. Вартість та невідтворюваність об'єктів культурної цінності, адже оригінальні твори мистецтва, старовинні предмети, антикваріат та інші культурні цінності можуть коштувати мільйони доларів, що лише підсилює попит на них з боку колекціонерів, у тому числі нелегальних, і відповідно – стимулює їх викрадення та незаконний обіг;

2. Значна частина культурних цінностей має компактні розміри та не вимагає спеціальних умов зберігання (принаймні, певний проміжок часу), що спрощує їхню контрабанду;

3. В силу ряду об'єктивних факторів неможливо створити чіткі реєстри усіх об'єктів, що можуть бути віднесені до культурних цінностей;

4. Значна частина музеїв, галерей та приватних колекцій не забезпечені належним рівнем безпеки, так само, як і місця офіційних розкопок, де виявлені об'єкти культурних цінностей можуть викрадатися або незаконно продаватися самими археологами;

5. Незважаючи на конвенцію ЮНЕСКО, низький загальний світовий рівень боротьби із «чорними археологами» значно ускладнює здійснення контролю за віднайденими цінними знахідками, що породжує привабливість такої злочинної діяльності у окремих країнах світу;

6. На «чорному ринку» існує високий попит на різноманітні культурні цінності, які готові купити колекціонери для своїх нелегальних колекцій, тому досить часто відбувається незаконне заволодіння конкретними об'єктами культурної спадщини під «замовлення» конкретних «клієнтів»;

7. Купівля та продаж культурних цінностей може бути способом легалізації (відмивання) доходів, здобутих злочинним шляхом;

8. Незаконна конфіскація та збут культурних цінностей у зонах воєнних конфліктів може виступати засобом знищення ідеології та культурної ідентичності певних народів;

9. Привабливість використання культурних цінностей представниками організованої злочинності у якості оплати незаконних товарів чи послуг на «чорному ринку».

Фактично, поєднання економічних, криміногенних та геополітичних факторів робить культурні цінності привабливим об'єктом для злочинного світу, який може використовуватися для накопичення злочинних доходів, їх легалізації або обміну на інші «товари» або «послуги». Дослідники зазначають, що «чорний» ринок «кривавих старожитностей» є третім у Європі за обсягом обігу грошових коштів нелегальним ринком [1].

Практика боротьби з організованою злочинністю показує, що зони воєнних конфліктів є основними місцями для грабунку та контрабанди старожитностей, враховуючи неможливість забезпечення державного контролю та поширення діяльності представників кримінального середовища, особливо що стосується злочинної діяльності організованих злочинних угруповань із міжнародними зв'язками [2].

Яскравим прикладом використання культурних цінностей як засобу незаконного збагачення та фінансування тероризму, а також розрахунку

в межах незаконних операцій у кримінальному світі є злочинна діяльність ІДІЛу. Терористична діяльність ІДІЛу у Сирії та Іраку сприяла тому, що ІДІЛ заволодів значною кількістю об'єктів старовини, які не лише збувалися через «чорні» ринки у Ірані, Туреччині, країнах Перської затоки та їхніх сусідів, але й використовувалися у якості об'єктів оплати при отриманні наркотичних засобів та зброї.

Привабливість використання об'єктів культурної цінності для розрахунків у кримінальному середовищі пов'язана із неможливістю відслідковування такої операції, адже не залишає жодного фінансового сліду. Крім того, багато представників кримінального середовища вважають статусним формування власної колекції культурних цінностей. При цьому, економічна вартість таких об'єктів ніколи не знижується, а лише зростає. І у випадку необхідності – старожитності можуть бути продані на «чорному» ринку у будь-який час, забезпечуючи отримання готівки, цифрових грошей чи криптовалюти. Тобто культурні цінності у приватних колекціях виступають свого роду інвестиціями та об'єктами зберігання таких інвестицій. Крім того, слід зазначити, що об'єкти старовини можуть використовуватися криміналітетом для підкупу корумпованих високопосадовців, політик, представників правоохоронних органів, тощо.

Підсумовуючи зазначимо, що культурні цінності є надзвичайно привабливими для представників злочинного середовища в силу недосконалих механізмів їх обліку та контролю за їх обігом, а також високою економічною цінністю.

Література:

1. Blood Antiquities: The Devil is in Demand: web-site. *EU AML/CFT Global Facility*. Published in March, 2, 2021. URL: <https://www.global-amlcft.eu/blood-antiquities-the-devil-is-in-the-demand/>

2. The Art of Laundering Money Through Antiquities: web-site. *Sayari*. Published in November, 1, 2023. URL: <https://sayari.com/resources/the-art-of-laundering-money-through-antiquities/>